

Informácia

o plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2019

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 761 zo dňa 30. novembra 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (ďalej len „Stratégia DI“).

Podľa úlohy B.3. uznesenia vlády SR č. 761/2011 predkladá minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na rokovanie vlády Slovenskej republiky informáciu o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich zo Stratégie DI každoročne k 31. decembru.

Slovenská republika sa tak, ako je uvedené v Stratégii DI, schválením tohto materiálu hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí (deti v náhradnej starostlivosti, ľudia so zdravotným postihnutím, seniory) vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť a jeho nahradeniu modelom služieb a opatrení poskytovaných alebo vykonávaných v prostredí komunity. Takáto zmena modelu z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť a podporu v systéme sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti je jedným z cieľov súčasnej politiky Európskej únie v oblasti sociálnej inklúzie a kompenzácie dôsledkov zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov Slovenskej republiky v medzinárodnej ľudsko-právnej agende (ide o Európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia pre roky 2010 až 2020, Spoločné európske smernice pre prechod služieb a opatrení z inštitucionálnej formy na komunitnú, nástroje na využívanie štrukturálnych fondov na prechod služieb a opatrení z inštitucionálnej na komunitnú úroveň, Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčný protokol k tomuto Dohovoru, Dohovor OSN o právach dieťaťa, Európsku sociálnu chartu).

Základným zámerom deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ide o potrebu uplatnenia práva na plné začlenenie do spoločnosti na rovnakom základe, prístup k celému spektru komunitných podporných služieb vrátane osobnej pomoci, nevyhnutných pre nezávislý život v spoločnosti a začlenenie sa do nej a na zabránenie izolácie a segregácie v spoločnosti. Rezonuje teda vynútiteľnosť práva na nezávislosť, na sociálnu integráciu a na účasť na živote v spoločnosti.

Stratégia DI obsahuje 6 opatrení, ktoré Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako gestor ich plnenia, plnilo v roku 2019 nasledovne:

Opatrenie č. 1

Utvorenie právnych podmienok na podporu deinštitucionalizácie v sociálnych službách.

Opatrenie sa priebežne plní

Opatrenie sa priebežne plní prostredníctvom novelizácií zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej iba „zákon o sociálnych službách“) ktoré reflektujú, okrem iného, aj na potreby vyplývajúce z priebehu procesu deinštitucionalizácie v sociálnych službách. Posledné väčšie úpravy zákona zamerané na podporu deinštitucionalizácie boli realizované novelami zákona o sociálnych službách s účinnosťou od roku 2014 a s účinnosťou od roku 2018.

V roku 2019 boli Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 175/2019 Z. z. ustanovené výšky finančného príspevku v zariadeniach podmienených odkázanosťou na rok 2020 (ide o zariadenia podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, rehabilitačné strediská, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia a denné stacionáre zriadené obcou a neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb), pričom prišlo k medziročnému zvýšeniu výšky príspevkov pre ambulantnú aj pobytovú formu sociálnej služby o 8,33% pre jednotlivé stupne odkázanosti.

Poslednou novelou zákona o sociálnych službách, sa s účinnosťou od 1.10.2019 zaviedla zmena výpočtu finančného príspevku na prevádzku pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb podmienených odkázanosťou, ktorý im poskytujú obce a vyššie územné celky. Podstatou zmeny je, že úhrada za poskytovanú ošetrovateľskú starostlivosť od zdravotných poisťovní sa nebude odpočítavať od priemerných bežných výdavkov poskytovateľov sociálnych služieb za predchádzajúci rozpočtový rok a že sa nebude znižovať výška príspevku na prevádzku v prípade, ak bude mať neverejný poskytovateľ vyššie úhrady ako verejný poskytovateľ sociálnych služieb.

Novelou zákona o sociálnych službách boli vytvorené aj predpoklady pre vytvorenie informačného systému v oblasti sociálnych služieb (IS SOCS), a to s účinnosťou od 1.1.2021, v ktorom budú zbierané a zhromaždené údaje tak, aby boli aktuálne, overiteľné a relevantné pre potreby zisťovania skutkového stavu v oblasti sociálnych služieb, skvalitnenia procesu strednodobého plánovania rozvoja sociálnych služieb a ich súvisiaceho spolufinancovania, a to na úrovni samosprávy aj štátu. Zavedením IS SOCS sa vytvoria predpoklady na podávanie žiadosti o finančný príspevok z rozpočtu MPSVR SR v elektronickej podobe priamo do informačného systému, ktorého správcom bude MPSVR SR. IS SOCS bude obsahovať:

Register poskytovateľov sociálnych služieb

Register obmedzení

Evidenciu žiadostí o FP z MPSVR SR a poskytnutých FP

Evidenciu FP poskytnutých z obce/VUC

Evidenciu akreditovaných subjektov (odborná činnosť/vzdelávanie)
Evidenciu hodnotených subjektov v oblasti kvality
Evidenciu odkázaných osôb/žiadateľov o poskytnutie SS/ prijímateľov SS
Evidenciu zamestnancov SS
„Ročné“ štatistické údaje o SS

Opatrenie č. 2

Príprava Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015.

Opatrenie bolo splnené

Opatrenie bolo splnené vypracovaním predmetného národného akčného plánu v roku 2012. Plnenie Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 sa priebežne monitorovalo rokovaním porady vedenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky uznesením z rokovania porady vedenia č. 32/2016 zo dňa 21. júla 2016 schválil Vyhodnotenie plnenia úloh Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015.

V oblasti podpory procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky uznesením z rokovania porady vedenia č. 44/16 zo dňa 24. novembra 2016 schválil nový Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Jednotlivé úlohy Národného akčného plánu DI sú formulované so zreteľom na udržateľnosť služieb komunitného charakteru; ide o individualizované služby poskytované v prirodzenom sociálnom prostredí a sú jedným z pilierov nezávislého života. Tento dokument stanovil ciele a opatrenia pre pokračovanie v procese DI, pre nastavenie postupov, pomocou ktorých sa inštitucionálna starostlivosť o osoby so zdravotným postihnutím a seniorov postupne nahradí komunitnými službami v závislosti od individuálnych potrieb ich klientov - prijímateľov týchto služieb.

Vyhodnotenie plnenia úloh Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 a Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 sú zverejnené na webovom sídle MPSVR SR:

<https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/>.

Opatrenie č. 3

Prehodnotenie aktuálnej koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí a aktualizácia koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí na roky 2012 - 2015 s výhľadom do roku 2020 (plán transformácie a deinštitucionalizácie ústavnej starostlivosti v detských domovoch).

Opatrenie bolo splnené

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie“) je podľa § 73 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“) povinné vypracovať koncepciu zabezpečovania vykonávania opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z. v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPOD a SK“).

Aktuálnou koncepciou je Koncepcia zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na roky 2016 – 2020, Plán transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (ďalej len „Koncepcia DI NS“), schválená poradou vedenia MPSVR SR dňa 24. 11. 2016 v aktualizovanom znení schválenom poradou vedenia MPSVR SR dňa 29.05.2017.

Táto koncepcia predstavuje základný koncepčný a plánovací dokument Ústredia, v ktorom sú rozpracované strategické rozvojové zámery MPSVR SR v oblasti SPOD a SK, osobitne v oblasti náhradnej starostlivosti. Odpočet plnenia úloh koncepcie je pravidelne predkladaný na rokovanie porady vedenia MPSVR SR.

V súvislosti so zásadnými zmenami v podmienkach výkonu opatrení v zariadeniach SPOD a SK, ale aj orgánmi SPOD a SK, je pripravená nová Koncepcia zabezpečovania vykonávania opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na r. 2019 – 2023 - Plán transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (ktorá je t. č. predložená na rokovanie porady vedenia MPSVR SR).

Nová koncepcia utvára podmienky na kontinuálne pokračovanie v procese deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti. Koncepcia obsahuje okrem východísk (vrátane identifikovaných problematických oblastí) úlohy na dosiahnutie cieľov, pričom cieľ a úlohy sú koncipované tak, aby výkon opatrení SPOD a SK prispieval k zvyšovaniu kvality života ohrozených detí a mladých ľudí.

Vzhľadom na aktuálne zásadné zmeny systému SPOD a SK je časť úloh venovaná práve sledovaniu a hodnoteniu vývoja v praxi (pre nadchádzajúce obdobie je zásadným prehodnotiť súčasné systémy sledovania a hodnotenia údajov a nanovo nastaviť systém sledovania a vyhodnocovania údajov v oblasti náhradnej starostlivosti a tým v zásade v celej oblasti SPOD a SK - vývoj v náhradnej starostlivosti vypovedá aj o praxi vykonávania opatrení mimo náhradnej starostlivosti).

Jednou z priorit nadchádzajúceho obdobia je riešenie dostupnosti ambulantnej a terénnej odbornej pomoci a odbornej pomoci formou tzv. dobrovoľných pobytov deťom a ich rodinám, časť úloh koncepcie smeruje na zlepšenie prípadovej sociálnej práce vrátane nového

inštitútu určovania miery ohrozenia dieťaťa. Pre plnenie týchto úloh je zásadným zabezpečovať i naďalej dostatočné personálne zdroje a zodpovedajúce opatrenia na zlepšovanie profesionality výkonu. Zásadnou úlohou je dotvorenie a udržanie siete pobytových miest, utvorenie a udržanie siete ambulantných a terénnych foriem pomoci v zariadeniach SPOD a SK s komunitným spôsobom usporiadania ich organizačných súčastí (plán tvorby siete a zabezpečenia komunitného usporiadania organizačných súčastí zariadení tvorí prílohu koncepcie).

Cieľom novej koncepcie je zníženie počtu detí umiestnených v zariadeniach SPOD a SK na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, podpora ambulantnej a terénnej formy odbornej práce pre deti a rodiny, zníženie negatívnych vplyvov inštitucionalizácie na vývoj dieťaťa, t. j.:

Zníženie podielu počtu detí umiestnených v centrách pre deti a rodiny („centrum“) na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti na celkovom počte detí, ktoré sú umiestnené v centrách na základe súdneho rozhodnutia

Pozitívne výsledky výkonu opatrení SPOD a SK v živote detí: určenie indikátorov a nastavenie systému hodnotenia plnenia indikátorov sledujúcich výsledky výkonu v oblasti SPOD a SK,

zapojenie detí a mladých dospelých do hodnotiacich procesov

Koncepcia je tvorená ako otvorený materiál a bude aktualizovaná podľa potrieb identifikovaných v praxi a v prípade zmien príslušných právnych predpisov.

Opatrenie č. 4

Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie služieb starostlivosti.

Opatrenie sa priebežne plní

V programovom období 2014 – 2020 v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) sa po realizácii pilotného NP DI v rokoch 2013-2015 zabezpečuje kontinuita realizácie procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb aj prostredníctvom Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov (národný projekt sa implementuje)

Prijímateľ: Implementačná agentúra MPSVR SR

Časové obdobie realizácie projektu: august 2018 – október 2023 (66 mesiacov)

Oprávnenosť územia: celé územie Slovenskej republiky

Výška nenávratného finančného príspevku: 8 569 262,05 eura

Hlavným cieľom projektu je príprava, kreovanie a systematická metodická podpora transformačných tímov pri tvorbe transformačných plánov konkrétnych ZSS zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie

transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto už transformované zariadenia budú nachádzať. Výsledkom tejto podpory bude vytvorenie transformačných plánov pre konkrétne ZSS, ktoré sú nevyhnutné pre zabezpečenie synergie s Integrovaným regionálnym operačným programom. Príprava ZSS zapojených do projektu sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom zabezpečenia kontinuálnej metodologickej podpory, vzdelávania zainteresovaných osôb a subjektov, diseminačných aktivít podporujúcich proces deinštitucionalizácie a budovanie vzťahov v komunite, supervízie, informačných aktivít o procese deinštitucionalizácie.

Projekt je realizovaný v partnerstve s Implementačnou agentúrou MPSVR SR a tromi partnerskými organizáciami – Rada pre poradenstvo v sociálnej práci; Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania Fakulty architektúry STU BA (CEDA) a Slovenská únia podporovaného zamestnávania. Každý zapojený partner je vecne zodpovedný za prislúchajúcu oblasť podpory v procese deinštitucionalizácie – sociálne služby, zmeny fyzického prostredia, zamestnávania a aktivizácia.

Projekt je realizovaný prostredníctvom hlavnej aktivity 1: Podpora transformačných tímov pri tvorbe a realizácii transformačných plánov, ktorá sa tematicky člení na nasledovné podaktivity:

- **Podaktivita 1.1 – Zriadenie a činnosť riadiaceho výboru projektu**

Členov riadiaceho výboru NP DI PTT tvoria zástupcovia z verejného aj neverejného sektora: Národná rada občanov so zdravotným postihnutím SR, Združenie samosprávnych krajov SK8, Nezávislá platforma Socio Fórum, o.z., Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR, Sekcia sociálnej a rodinnej politiky a Sekcia páče MPSVR SR, zástupcovia Implementačnej agentúry MPSVR SR, Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Európskej expertnej skupiny.

16.1.2019 sa uskutočnilo prvé zasadnutie Riadiaceho výboru NP DI PTT, kde boli prerokované kritériá pre výber tretích subjektov, ktoré sú súčasťou Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT zverejneného 18.02.2019. Dňa 9.10.2019 bolo zverejnené 2. Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT a druhé zasadnutie Riadiaceho výboru NP DI PTT je predpokladané na začiatok roka 2020.

- **Podaktivita 1.2 – Zriadenie a činnosť metodického a koordinačného tímu DI**

Metodický a koordinačný tím zasadá pravidelne 1 x týždenne. Prerokovávajú sa aktuálne otázky spojené s realizáciou podaktivít projektu. V súčasnosti je zazmluvnených 15 supervízorov, ktorí zabezpečujú podľa potrieb supervízie pre zapojené zariadenia.

- **Podaktivita 1.3 – Výber zariadení sociálnych služieb**

Počas trvania 1. Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT bolo na Implementačnú agentúru MPSVR SR doručených 42 žiadostí o NFP. Schvaľovanie zoznamu žiadostí o zapojenie sa do NP DI PTT, ktoré prešli hodnotiacim procesom na základe Kritérií pre výber tretích subjektov v NP DI PTT a získali potrebný počet bodov pre zapojenie, bolo uskutočnené členmi Riadiaceho výboru. Zmluva o spolupráci bola uzatvorená spolu s 25 zariadeniami sociálnych služieb v ôsmich samosprávnych krajoch. Počas celej dĺžky trvania projektu sa predpokladá zapojenie 96 zariadení v štyroch výberových cykloch.

- **Podaktivita 1.4 - Monitoring a hodnotenie pripravenosti zapojených zariadení sociálnych služieb a odborná oponentúra transformačného plánu v zapojených zariadeniach sociálnych služieb**

V prvom polroku 2019 sa realizovali hodnotenia pripravenosti vo všetkých 25. zariadeniach zapojených do NP DI PTT. Hodnotenie je aplikované prostredníctvom certifikovaného nástroja hodnotenia kvality starostlivosti WHO quality rights toolkit.

- **Podaktivita 1.5 – Príprava a vzdelávanie manažmentu poskytovateľov a zriaďovateľov sociálnych služieb v oblasti manažmentu a riadenia prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť**

V 1. štvrtroku 2019 získali všetci partneri akreditáciu vzdelávacích kurzov. Uskutočnilo sa druhé kolo Informačných seminárov vo všetkých krajoch. Zariadenia sú rozdelené do 4 skupín podľa regiónov, v ktorých sa realizujú vzdelávania. Celkovo je vzdelávanie naplánované na obdobie do jesene 2020 a v súčasnosti sa uskutočnilo 7 vzdelávacích kurzov pre všetky skupiny zariadení na strednom, východnom, západnom aj severnom Slovensku.

- **Podaktivita 1.6 – Podpora transformačných tímov**

Zariadeniam zapojeným v 1. cykle prideliť partneri projektu 3. konzultantov za jednotlivé odborné oblasti pre každé zariadenie sociálnych služieb. Zapojené zariadenia nominovali jednotlivých členov transformačných tímov. Pod vedením konzultantov sa konajú pravidelné stretnutia transformačných tímov, na ktorých sa rieši samotná príprava transformačného plánu.

- **Podaktivita 1.7 – Diseminácia a práca s komunitou**

IA MPSVR SR pravidelne aktualizuje web stránku projektu www.npdi.gov.sk pre účely informovania o aktivitách projektu a o procese prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Propagácia projektu a jeho aktivít je pravidelne komunikovaná prostredníctvom sociálnej siete Facebook. Zverejnená bola tlačová správa k realizácii aktivít projektu a zverejnili ju najväčšie tlačové agentúry a mienkotvorné denníky na Slovensku. Vydávaný je aj mesačný newsletter na stránke IA MPSVR SR s prehľadom aktivít.

Systémové zmeny sa výrazne podporujú aj budovaním súvisiacej infraštruktúry komunitných sociálnych služieb a transformovanej a deinštitucionalizovanej náhradnej starostlivosti, ako aj súvisiacou výzvou v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu („IROP“):

1. výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu prechodu poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z inštitucionálnej formy na komunitnú (proces deinštitucionalizácie existujúcich zariadení)[1], kód výzvy: IROP-PO2-SC211-2017-17, ktorá bola vyhlásená dňa

^[1] Informácie k výzve dostupné na:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1124&navID2=1124&sID=67&id=11593>

22.05.2017 Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
ako Riadiacim orgánom pre IROP.

Opatrenie č. 5

Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Opatrenie sa priebežne plní

V roku 2019 bola deinštitucionalizácia (ďalej len „DI“) náhradnej starostlivosti podporená v rámci Operačného programu Ľudské zdroje sa DI prostredníctvom národných projektov:

1. Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach¹
(implementácia národného projektu bola ukončená v 08/2019)

Prijímateľ: Ústredie (konečný užívateľ: detské domovy („DeD“) a krízové strediská („KS“) – centrá)

Časové obdobie realizácie projektu: október 2017 – august 2019

Oprávnenosť územia: celé územie Slovenskej republiky

Celkové oprávnené výdavky projektu: 6 033 604,87 eur

Hlavným cieľom národného projektu bolo zavedenie štrukturálnych a inovatívnych zmien v zariadeniach SPOD a SK a posun v procese transformácie a DI starostlivosti o dieťa, a to najmä kvalitatívnou aj kvantitatívnou podporou odbornej práce s rodinou dieťaťa za účelom predchádzania nariadenia ústavnej starostlivosti prostredníctvom

- rozvoja vybraných opatrení SPOD a SK v zariadeniach SPOD a SK,
- rozvoja celoživotného vzdelávania zamestnancov DeD a KS,
- rozvoja špecifických foriem práce (napr. odborné tímy v oblasti výchovných opatrení),
- programov a aktivít pre klientov v procese DI.

Hlavnou aktivitou projektu bola „Podpora práce s dieťaťom a jeho rodinou“ (napr. podpora programov zameraných na prácu s dieťaťom a jeho rodinou; práca s dieťaťom a jeho rodinou v profesionálnej náhradnej rodine a prirodzenom prostredí dieťaťa; tvorba a implementácia programov pre prácu s deťmi umiestnenými v zariadení na základe rozhodnutia o výchovnom opatrení; aktualizácia a implementácia transformačných plánov zariadení; aplikácia príručky o transkultúrnom prístupe; podpora osvedčenej, informačných kampaní a výmeny skúseností...).

2. Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III.2

¹ Informácie k národnému projektu sú dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2014-2020/narodny-projekt-podpora-deinstitucionalizacie-nahradnej-starostlivosti-v-zariadeniach.html?page_id=817410

(národný projekt sa implementuje³)

Prijímateľ: Ústredie (konečný užívateľ: centrá)

Časové obdobie realizácie projektu: november 2018 – december 2022

Oprávnenosť územia: celé územie Slovenskej republiky

Celkové oprávnené výdavky projektu: 48 276 190,13 eura

Cieľom národného projektu je podpora DI náhradnej starostlivosti, osobitne zvýšenie dostupnosti odbornej pomoci a skvalitnenie vykonávania opatrení SPOD a SK pre dieťa a rodinu.

Prostredníctvom národného projektu sú podporené legislatívne zmeny v oblasti SPOD a SK, ktorých podstata spočíva v zmene filozofie výkonu opatrení SPOD a SK v zariadeniach SPOD a SK. Zariadenia SPOD a SK, ktoré boli zamerané primárne na odbornú pomoc deťom pobytového charakteru na základe rozhodnutia súdu, rozšírili svoj výkon opatrení SPOD a SK aj o výkon opatrení ambulantnou a terénnou formou a zároveň prispôsobili pobytové kapacity na pomoc deťom, resp. deťom a ich rodinám aj na základe dohody. V tejto súvislosti nastali aj zmeny v podmienkach výkonu samotných orgánov SPOD a SK (osobitne postupy vo vedení prípadovej práce). Národný projekt zároveň podporuje aj rozvoj kvality vykonávaných opatrení SPOD a SK.

Hlavnou aktivitou národného projektu je Podpora práce s dieťaťom a jeho rodinou, ktorej súčasťou je niekoľko podaktivít napr.:

- podpora koordinácie práce s rodinou (pilotné overenie reštrukturalizácie agend oddelení SPOD a SK; rozvoj a profesionalizácia výkonu prípadovej sociálnej práce atď.). V prvom polroku 2019 bol vytvorený materiál Program vedenia prípadovej sociálnej práce. Program je zameraný na obsah a procesy komplexného zhodnotenia situácie dieťaťa a rodiny a nastavenia koordinovanej pomoci dieťaťu. V roku 2020 je naplánované vzdelávanie v tomto programe pre zamestnancov odd. SPODaSK úradovPSVaR.
- rozvoj poradensko-psychologických služieb pre dieťa a rodinu (zlepšenie personálneho a profesijného zabezpečenia poradensko-psychologických služieb - odbornej práce s dieťaťom a rodičmi vytvorením 82 nových pracovných miest. V druhom polroku 2019 prebieha tvorba a následná implementácia programu „Dieťa a rozvod/rozchod“ na podporu práce s dieťaťom v rozvodovej/rozchodovej situácii v rodine. V prvom polroku 2019 bol inovovaný a následne implementovaný existujúci poradenský program „Rodičia a rozvod“ pre prácu psychológov/psychologičiek s rodičmi v rozvode/rozchode). Zároveň bolo realizované vzdelávanie v tomto programe pre psychológov centier a RPPS (prvé vzdelávanie v júni 2019).

² Informácie k národnému projektu sú dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2014-2020/narodny-projekt-podpora-deinstitucionalizacie-nahradnej-starostlivosti-iii.html?page_id=891952.

³ Dňa 24.10.2018 bolo k národnému projektu vyhlásené vyzvanie – informácie sú dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/esf/>

- podpora dostupnosti a profesionality ambulantnej a/alebo terénnej formy práce vytvorením multidisciplinárnych tímov v centrách podľa účelu – obsahového zamerania (vytvorenie 375 pracovných pozícií odborných zamestnancov/zamestnankyň)
- podpora skvalitnenia odborných činností, vykonávaných zamestnancami/zamestnankyňami centra (programy skupinovej supervízie zariadení SPOD a SK, špecifické vzdelávacie aktivity, vytvorenie a zavedenie programu metód sociálnej práce a iných odborných činností zameraných na prácu s rodinou v rozvodovej resp. rozchodovej situácii, programu na zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa, ak opatreniami vykonávanými v pôsobnosti úradu PSVR nebolo možné jednoznačne určiť mieru ohrozenia dieťaťa, programu Sociálna diagnostika, ktorý bude obsahovať špecifikáciu odborných metód na účely sociálnej diagnostiky pri práci s deťmi a rodinami). V auguste 2019 sa začala poskytovať skupinová supervízia pre zamestnancov/zamestnankyne centier. Účelom skupinovej supervízie je poskytovanie odbornej podpory a profesijného rastu zamestnancom centier. V procese tvorby je Program metód sociálnej práce a iných odborných činností zameraných na prácu s rodinou v rozchodovej/rozvodovej situácii, ako aj program „Sociálna diagnostika“. Oba programy sú určené pre zamestnancov/zamestnankyne centier.
- podpora odbornej pomoci dieťaťu a jeho rodine vykonávanej v centre pobytovou formou na základe dohody (komplexný program výkonu opatrení pobytovou formou pre dieťa a jeho rodinu na základe dohody – program bude obsahovať komplex odborných metód a postupov práce na pomoc dieťaťu a podporu rodiny v plnení jej základných funkcií, zohľadňujúcich špecifickú vykonávanú opatrení pobytovou formou, použiteľných na podporu riešenia rôznych situácií dieťaťa/rodiny tak, aby ich bolo zároveň možné využiť počas časovo rôzne nastavených intervencií).
- podpora odbornej pomoci dieťaťu umiestnenému v centre na základe súdneho rozhodnutia a jeho rodine (posilnenie multidisciplinárnych tímov v centrách o 104 pozícií odborných zamestnancov/zamestnankyň)
- podpora prehľbovania znalostí a spôsobilostí odborných zamestnancov/zamestnankyň v oblasti práce s dieťaťom a jeho rodinou (špecifické vzdelávacie aktivity prehľbujúce, resp. rozvíjajúce znalosti a spôsobilosti potrebné k výkonu opatrení SPOD a SK na oddeleniach SPOD a SK a v centrách. Vzdelávanie je zamerané osobitne na výkon odborných činností s ohľadom na legislatívne zmeny).

V súčasnosti sa v rámci podpory oblasti DI náhradnej starostlivosti pripravuje aj výzva s názvom „Podpora vykonávania opatrení SPOD a SK v prirodzenom rodinnom prostredí, náhradnom rodinnom prostredí, otvorenom prostredí a v centre“.

MPSVR SR spolupracuje, resp. je príjemcom (odborným riešiteľom projektu je UNICEF) výstupov projektu s názvom „Deinstitucionalizácia náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike“, ktorý je podporený v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem 2017 - 2020 Európskej komisie.

Cieľmi projektu, ktorý sa začal realizovať v 10/2019 (implementácia do 03/2021) je posúdenie aktuálneho spôsobu monitorovania a evaluácie náhradnej starostlivosti; navrhnutie a vytvorenie vnútroštátneho rámca metodológie a evaluácie náhradnej starostlivosti, ktorý by lepšie podporoval dosiahnutie cieľov procesu DI náhradnej starostlivosti a tiež posilnenie inštitucionálnych kapacít MPSVR SR na efektívne vykonávanie metodológie a evaluácie.

Systémové zmeny výrazne podporuje aj súvisiaca výzva v rámci IROP uvedená vyššie v časti „Opatrenie č. 4“.

Opatrenie č. 6.

Zriadenie výboru expertov pre deinštitucionalizáciu.

Opatrenie sa priebežne plní

Výbor expertov bol zriadený a od roku 2012 plní svoju úlohu, ktorou je hodnotiť a monitorovať dosiahnutý progres a súlad so Stratégiou deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike.

Výbor expertov pre deinštitucionalizáciu pri MPSVR SR zasadol 11.12.2018. Na zasadnutí Výboru expertov pre deinštitucionalizáciu v roku 2018 sa informovalo o NP „Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov“, NP „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti v zariadeniach“ a NP „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III.“, ako aj o plnení Koncepcie DI NS a plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2018. V súčasnosti sú vybraní členovia Výboru expertov DI pre oblasť sociálnych služieb zastúpení aj v Pracovnej skupine pre prípravu aktualizácie Stratégie DI. Najbližšie zasadnutie výboru expertov DI je plánované na prvý polrok 2020, na ktorom bude prerokovaný návrh aktualizovanej Stratégie DI vypracovanej Pracovnou skupinou pre prípravu aktualizácie Stratégie DI.

Záver: Opatrenia a úlohy vyplývajúce zo Stratégie DI budú priebežne realizované aj v roku 2020.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v roku 2019 pristúpilo k aktualizácii Stratégie DI v nadväznosti na navrhované ex ante kondicionality pre programové obdobie 2014 – 2020. Bola vytvorená pracovná skupina pre prípravu aktualizácie Stratégie DI, ktorá zasadla 4.11.2019. Členmi pracovnej skupiny sú MPSVR SR, Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Asociácia prijímateľov sociálnych služieb v SR, Zväz poskytovateľov sociálnych služieb v SR, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania, Slovenská únia podporovaného zamestnávania, SOCIA – Nadácia na podporu sociálnych zmien, Združenie miest a obcí Slovenska a zástupcovia VÚC. Vybraní členovia Pracovnej skupiny sú zároveň členmi Výboru expertov pre

deinštitucionalizáciu. Na Zasadnutí boli odkonzultované a navrhnuté zmeny a úpravy textu Stratégie DI, ktoré sú v súčasnosti zapracovávané. Ďalšie stretnutie pracovnej skupiny je predpokladané na začiatok roka 2020.